

**Recenzja dorobku naukowo-badawczego, dydaktycznego i organizacyjnego
doktor Wioletty Zieleckiej – Mikołajczyk
w związku z postępowaniem w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia**

1. Ogólne informacje o Habilitantce

Dr Wioletta Zielecka – Mikołajczyk od początku swej drogi naukowej związana jest z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu, gdzie w 2008 r. na Wydziale Nauk Historycznych UMK uzyskała stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie historii na podstawie rozprawy pt. „Prawosławni i unicy w Rzeczypospolitej XVI–XVIII w. wobec życia i śmierci w świetle swoich testamentów”, przygotowanej pod kierunkiem naukowym prof. dra hab. Tomasza Kempy. Z uczelnią tą jest też związana zawodowo, odkąd w 2008 r. podjęła pracę naukowo-dydaktyczną na stanowisku adiunkta w Instytucie Historii i Archiwistyki UMK w Toruniu.

2. Podstawa sporządzenia recenzji

Zgodnie z art. 219 ust. 1 Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz. U. 2018 poz. 1668) przedmiotem oceny dr Wioletty Zieleckiej–Mikołajczyk będzie wskazane przez nią osiągnięcie naukowe oraz jej aktywność naukowa realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

3. Ocena osiągnięć naukowych

3.1. Główne osiągnięcie

Jako osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego została przedstawiona monografia *Gdzie Wschód spotkał się z Zachodem. Dzieje i organizacja unickiej diecezji przemysko–samborskiej w latach 1596–1772*, Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2021, ss. 726 + 3 mapy.

Wybór przedmiotu badań podyktowała potrzeba wypełnienia luki badawczej, bowiem, jak sama Habilitantka stwierdziła, zagadnienie organizacji i funkcjonowania unickiej

eparchii przemyskiej w epoce przedrozbiorowej nie doczekało się dotychczas całościowego opracowania. Publikowane teksty poświęcone eparchii przemyskiej w tym okresie miały głównie charakter cząstkowy i związany ze szczegółowymi problemami funkcjonowania Unii na obszarze diecezji oraz biografii unickich biskupów przemyskich. Brakowało całościowego ujęcia przemian wyznaniowych zachodzących na terenie eparchii przemyskiej w XVII i XVIII w. z perspektywy i przez pryzmat źródeł proveniencji unickiej, ukazujących zmiany w podziale administracyjnym oraz kwestie funkcjonowania urzędu biskupa i centralnych instytucji diecezjalnych. W tym zakresie książka Wioletty Zieleckiej-Mikołajczyk doskonale wypełnia lukę badawczą.

Tytuł pracy został sformułowany poprawnie. Jego pierwsza część, nawiązująca do położenia geograficznego eparchii przemyskiej, wysuniętej najbardziej na zachód w strukturze metropolii kijowskiej, ma intrygować czytelnika. Druga część tytułu konkretyzuje zakres rzeczowy, terytorialny i czasowy. Habilitantka szczegółowo i przekonująco odnosi się do tych kwestii we Wstępie. Autorka zastosowała w tytule termin eparchia przemysko-samborska, nawiązujący do istniejącego w średniowieczu biskupstwa samborskiego. W sposób przekonujący wyjaśniła kwestię nazewnictwa we Wstępie, jednak zastanawiam się, czy nie czytelniejsze byłoby użycie w tytule terminu „eparchia przemyska”.

Cele badawcze Autorka określiła we Wstępie. Jej zadaniem priorytetowym, jak sama napisała „przewodnim”, było przybliżenie powstania i kształtowania się unickiej diecezji przemyskiej od końca XVI w. do przejścia diecezji pod panowanie Habsburgów w 1772 r. Pytania, na które przy realizacji tego celu pierwszoplanowego chciała odpowiedzieć, dotyczyły „przemian i modernizacji najważniejszych instytucji” eparchii, działań eparchów przemyskich służących umacnianiu ich jurysdykcji, wpływu dominujących politycznie na tym obszarze łacinników na funkcjonowanie Cerkwi unickiej. Było to całościowe spojrzenie na badany problem, uwzględniające panujące warunki polityczne, społeczne i kulturowe.

Szukając odpowiedzi na postawione pytania badawcze Autorka sięgnęła do bogatej bazy źródłowej zdeponowanej w archiwach, bibliotekach oraz muzeach polskich i zagranicznych (Ukraina, Rosja). Kwerenda archiwalna objęła 17 polskich instytucji proveniencji świeckiej i kościelnej oraz sześć zasobów archiwalnych, bibliotecznych i muzealnych na Ukrainie (Lwów, Kijów) i trzy w Rosji (Sankt Petersburg). Podstawowym zasobem archiwalnym dla realizacji tematu pozostaje Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego w Przemyślu przechowywane w Archiwum Państwowym w Przemyślu. Warto podkreślić, że Autorka przeprowadziła kwerendę w prawie wszystkich miejscach, gdzie mogły znaleźć się istotne dla realizacji podjętego tematu materiały. Może warto byłoby

jeszcze uwzględnić zbiory archiwalne Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, ale myślę, że nie wniosłyby one znaczących danych do poruszanej problematyki. Przywołane materiały źródłowe mają bardzo zróżnicowany charakter. Zostały wytworzone przede wszystkim przez organy samej eparchii przemyskiej, ale też metropolii kijowskiej, władze państwowe i samorządowe (głównie miejskie), osoby prywatne. Podstawa źródłowa jest zatem obszerna, zróżnicowana, niełatwa w eksploracji ze względu na swoje rozproszenie i różnorodność językową.

Ważną część źródłową książki stanowią materiały drukowane – edycje konstytucji i akt sejmikowych, korespondencja prowadzona z kongregacjami działającymi przy Stolicy Apostolskiej, dokumenty dotyczące historii Cerkwi wydane przez rosyjskie Komisje Archeograficzne w XIX i na początku XX w. Przywołane w książce opracowania w językach polskim, angielskim, słowackim, ukraińskim i rosyjskim są kompletne i związane z podejmowaną problematyką. Autorka wykazała się bardzo dobrą znajomością literatury przedmiotu, ustosunkowała się do wyrażonych w przywołanych opracowaniach opinii i ustaleń, weryfikując je i wnosząc własne wnioski.

Monografia posiada jasną i czytelną strukturę pozwalającą czytelnikowi łatwo odnaleźć interesujące go zagadnienia. Składa się z sześciu rozdziałów o układzie problemowo–chronologicznym. Zaproponowaną strukturę oceniam jako przejrzystą i logiczną, w pełni odpowiadającą realizacji tematu. Książka została też zaopatrzona w aneks zawierający 8 tabel, wykaz skrótów, map, ilustracji i tabel, indeksy osobowy i geograficzny. W tekście zamieszczono 6 map, zaś we wkładce dołączono 3 mapy wizualizujące opisywane zmiany terytorialne. Zabrakło streszczenia pracy w językach obcych.

Pierwsze dwa rozdziały monografii dotyczą dziejów unickiej eparchii przemyskiej od czasu zawarcia unii brzeskiej w 1596 r. do I rozbioru Polski i przejścia diecezji pod panowanie Habsburgów. Narracja w tych rozdziałach osnuta została wokół unickich biskupów przemyskich i ich działań zmierzających w XVII w. do poszerzenia swej jurysdykcji kosztem prawosławnych, a od 1691 r., kiedy nastąpił koniec funkcjonowania prawosławnej eparchii przemyskiej, do umocnienia swej pozycji. W rozdziale pierwszym działalność unickich biskupów przemyskich ściśle związana była z polityką wyznaniową Rzeczypospolitej, stąd odwoływanie się do zmagających politycznych rozgrywających się na forum sejmu oraz sejmiku w Sądowej Wiszni związanych ze sporami wyznaniowymi na obszarze diecezji. Ten bardzo burzliwy okres dziejów relacji wyznaniowych wymagał zestawienia i skonfrontowania wielu drobnych, odnotowanych w źródłach zdarzeń i połączenia ich w ciąg logicznie spójnych wydarzeń. To zadanie, moim zdaniem, udało się

Habilitantce zrealizować. Z kolei rozdział drugi obejmował zdarzenia już nie tak gwałtowne, związane z ustabilizowaniem sytuacji w diecezji i pozwalające zaprezentować sylwetki unickich hierarchów przemyskich oraz główne przejawy ich aktywności.

Rozdział trzeci, obejmujący chronologicznie długi okres XVII i XVIII w., tematycznie skupia się na dwóch problemach – recepcji unii w eparchii przemyskiej w XVII w. oraz strukturze terytorialnej w ciągu całego tego czasu. Co do kwestii przyjmowania unii Habilitantka wprowadziła podział biorąc pod uwagę kryterium własnościowe. Rozpatrywała zatem stosunek do unii w dobrach królewskich, szlacheckich i duchownych. Uważam takie rozwiązanie za poprawne i pozwalające na sformułowanie wniosków. Głównymi źródłami informacji były przywileje dla cerkwi i bractw oraz prezenty dla parochów. Niewątpliwie ich wystawienie świadczyło o woli wystawiającego, ale ich realizację w praktyce należałoby zestawić z innymi źródłami, potwierdzającymi wykonanie tych pierwszych. Preferencja wyznania katolickiego w obrządku unickim nie ustrzegła przed konfliktami wyznaniowymi w konkretnych sytuacjach. Tak było w latach 80. XVII w. w Kańczudze, gdzie decyzją właściciela miasta przynajmniej od końca lat 50. XVII w. funkcjonowała cerkiew unicka. Czy obok niej istniała druga prawosławna, jak stwierdziła Autorka (s. 254)? W tym przypadku byłabym bardziej ostrożna w takiej interpretacji źródeł i raczej opowiedziałabym się za przechodzeniem cerkwi z rąk do rąk. Zdaję sobie jednak sprawę, że sprawdzanie każdej jednostkowej sytuacji i jej weryfikacja, np. w zachowanych księgach miejskich, przekracza możliwości czasowe autora. Z kolei wskazanie granic unickiej eparchii przemyskiej w XVII w. było zadaniem karkołomnym, biorąc pod uwagę zmiany przynależności wyznaniowej poszczególnych terenów oraz przechodzenie miejscowości pod jurysdykcję sąsiednich eparchów. Doceniam w tym względzie trud Autorki, nawet uwzględniając ustalenia w tym zakresie poczynione i opublikowane przez Jacka Krochmała. Zaslugą Autorki jest wizualizacja danych źródłowych na mapach oddających zasięg terytorium pozostającego pod władzą unickich biskupów przemyskich w 1652, 1667 i 1691 r. Z kolei w oparciu o materiały źródłowe Autorka nakreśliła organizację terytorialną unickiej diecezji przemyskiej w XVIII w. z podziałem na namiestnictwa generalne, namiestnictwa i parochie. Skonfrontowała również uzyskane dane liczbowe o parafiach i filiach z wynikami opublikowanymi przez Witolda Kołbuka.

Za bardzo wartościowy uważam kolejny rozdział książki dr Wioletty Zieleckiej-Mikołajczyk poświęcony określeniu podstaw materialnych funkcjonowania unickiego biskupstwa przemyskiego i zakresowi władzy biskupów. Temat finansowania biskupstwa unickiego w Przemyślu nie był dotychczas szerzej podejmowany, więc ustalenia Autorki w

zakresie źródeł i wysokości dochodów unickich biskupów przemyskich mają charakter nowatorski. Również ustalenia w kwestii działalności eparchów w diecezji, korzystanie z prerogatyw prawodawczych i kontrolnych, przejawiające się w zwoływaniu synodów i odbywaniu wizytacji, są interesujące dla ukazania funkcjonowania diecezji, zwłaszcza w XVIII stuleciu.

Podobnie rzecz się ma z charakterystyką instytucji centralnych wspomagających biskupa w zarządzaniu diecezją, którym został poświęcony kolejny rozdział publikacji. Zaliczały się do nich najbliższe otoczenie biskupa (dwór) i urzędnicy kurialni, kapituła, czyli kryłós katedralny, namiestnicy oficjalatu generalnego i okręgowych oraz urzędnicy konsystorza przemyskiego. Autorka wyjaśniła rozwój tych struktur w XVII i XVIII w., wpisujący się w proces modernizacji organizacyjnej diecezji, ustaliła kompetencje poszczególnych urzędów i ich obsadę personalną, bazując na bardzo rozproszonych informacjach źródłowych. Wskazała na trudności związane z przekształceniem instytucji wywodzących się z tradycji ruskiej i nadanie im nowej formy wzorowanej na tej wypracowanej w Kościele łacińskim. Autorka niepowodzenia w tym względzie łączyła przede wszystkim z brakiem odpowiednio przygotowanych kadr duchowieństwa diecezjalnego, wspomaganego przez długi okres czasu przez duchowieństwo zakonne (bazylianów).

Ostatni rozdział poświęcony został duchowieństwu diecezjalnemu w XVII i XVIII w. Autorka podzieliła swe rozważania na te dotyczące namiestników (dziekanów) oraz kleru parafialnego. Ogromna baza źródłowa związana z eparchią przemyską w XVIII w. pozwala na szczegółowe studia w zakresie tej problematyki, ale do tej pory podejmowano cząstkowe badania dotyczące duchowieństwa diecezjalnego, ograniczając je do wybranych dekanatów (publikacje M. Kaznowskiego), części diecezji (niepublikowana praca doktorska B. Kaznowskiej zatytułowana *Duchowieństwo parafialne przemyskiej części unickiej eparchii przemysko – samborsko – sanockiej w latach 1740–1779*, przygotowana pod kierunkiem prof. dra hab. J. Motylewicza w 2004 r. i obroniona na Uniwersytecie Rzeszowskim) lub w wąskim wycinku czasowym (praca doktorska O. Czupy pt. *Duchowieństwo unickiej diecezji przemyskiej w latach 1715–1746*, Opole 2016 napisana pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Kazimierza Doli i obroniona na Uniwersytecie Opolskim). W książce Wioletty Zieleckiej – Mikołajczyk wartościowe są ustalenia w zakresie obsady personalnej namiestnictw (dekanatów) w XVII–XVIII w. i charakterystyka dziekanów pod względem wykształcenia i poziomu moralnego. Część dotycząca duchowieństwa parafialnego ze zrozumiałych powodów ma formę bardziej syntetyczną. Niektóre zagadnienia potraktowane zostały dość

ogólnie, np. kwestia działalności duszpasterskiej. Wydaje się to jednak zrozumiałe, biorąc pod uwagę fakt, że problematyka dotycząca duchowieństwa parafialnego mogłaby być przedmiotem osobnego opracowania.

Całość napisana jest przystępnym językiem. Rozbudowane w niektórych partiach tekstu przypisy wnoszą wiele szczegółowych informacji poszerzających zasadniczą narrację. Dostrzeżone błędy (literówki czy typowe pomyłki) występują sporadycznie, co jest godne podkreślenia w zestawieniu z objętością pracy i dowodzi rzetelności redakcyjnej. Z obowiązku recenzenta wskazuję jednak, te dostrzeżone (s. 254 przyp. 178 – ma być strona 199 nie 99; s. 270 przyp. 259 – Stara Wieś; niekonsekwencja w pisowni nazwy Kolegium Greckie z dużej litery (s. 508). W tabeli 7 w Aneksie niektóre parafie określono „na wyrost” jako miasto, inne pozbawiając tego statusu, np. Leżachów nie był miastem, zaś Biłgoraj i Sambor już tak. Autorka wykazała się konsekwencją w konstruowaniu tabeli, od której nieco odstaje tabela 6.1 (s. 465–473), w której zrezygnowała z alfabetycznego układu dekanatów.

Monografia niewątpliwie wzbogaca dotychczasową literaturę dotyczącą problematyki funkcjonowania Cerkwi unickiej w metropolii kijowskiej w okresie trwania I Rzeczypospolitej. Wpisuje się w dorobek historiograficzny poświęcony dziejom i organizacji poszczególnych eparchii Cerkwi unickiej. Dotyczy terytorium zamieszkanego przez ludność zróżnicowaną etnicznie i wyznaniowo, na którym jak określiła Autorka w tytule „Wschód spotykał się z Zachodem”. Publikacja porusza wszystkie najważniejsze problemy związane z dziejami i organizacją eparchii. Zawiera szczegółowe dane, zaczerpnięte z materiałów źródłowych, oraz ich interpretację, oceny i wnioski. Wnikliwie analizuje kwestię przechodzenia parafii prawosławnych na unię, przystąpienia eparchii do unii, organizacji struktur dekanalnych i parafialnych w okresie XVIII w. Odnosi się do procesów modernizacyjnych zachodzących w eparchii przemyskiej pod wpływem działalności reformatorskiej w ramach Cerkwi unickiej i praktyki Kościoła łacińskiego doby potrydenckiej.

3.2. Pozostały dorobek naukowy

Dorobek naukowy Habilitantki, po uzyskaniu stopnia doktora, ujęty liczbowo przedstawia się następująco: oprócz monografii przedstawionej jako główne osiągnięcie książka doktorska *Prawosławni i unicy w Rzeczypospolitej XVI–XVIII wieku wobec życia i śmierci w świetle testamentów* (Warszawa 2012, ss. 361), współudział w powstaniu 5 tomów serii *Polonica ze zbiorów Petersburskiego Instytutu Historii Rosyjskiej Akademii Nauk w Sankt Petersburgu* (Seria Polonica 3–7, Warszawa 2019), 9 rozdziałów w monografiach, 8

artykułów w czasopismach naukowych, 3 recenzje naukowe, udział w 13 konferencjach naukowych, w tym dwóch zagranicznych (Mińsk, Moskwa). Biorąc pod uwagę dwie przerwy w pracy naukowej Habilitantki spowodowane urlopem macierzyńskim w 2011 i 2016 r., dorobek ten pod względem ilościowym oraz pod względem różnorodnych form (artykuły, recenzje, biogram) i jakości naukowej uważam za satysfakcjonujący. Jest on zdecydowanie większy w porównaniu z okresem przed uzyskaniem stopnia doktora, w którym Habilitantka opublikowała w sumie cztery teksty w monografiach i czasopismach naukowych oraz wzięła udział w dwóch konferencjach zagranicznych (Białoruś, Litwa). Dane naukometyczne dr Wioletty Zieleckiej-Mikołajczyk to: sumaryczna punktacja ministerialna – 814; liczba cytowań – 30, indeks Hirscha – 2.

Habilitantka publikowała artykuły w wiodących dla dyscypliny naukowej czasopismach polskich („Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, „Klio: czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym”, „Quaestiones Medii Aevi Novae”).

Dorobek naukowy dr Wioletty Zieleckiej-Mikołajczyk obejmuje kilka obszarów badawczych łączących się ze sobą. Poddana już ocenie monografia stanowiąca główne osiągnięcie naukowe wpisuje się w zakres badań nad historią Cerkwi prawosławnej i unickiej w Rzeczypospolitej Obojga Narodów. W tym obszarze zainteresowań badawczych znalazły się dwa terytoria geograficzne, którym Habilitantka poświęciła szczegółowe studia. Pierwszy to zachodnie ziemie ruskie Korony, a więc teren eparchii przemyskiej w XVII i XVIII w., zaś drugi to obszar Wielkiego Księstwa Litewskiego. W zakresie pierwszego Habilitantka podejmowała tematy pojawiające się niejako „przy okazji” przygotowywania książki poświęconej organizacji diecezji. Chciałabym wskazać tutaj szczególnie ważny dla badaczy tej problematyki artykuł pt. *Wizytacje z „Tek Podolińskiego” przechowywanych w zbiorach Muzeum Narodowego im. Andrzeja Szeptyckiego we Lwowie jako źródło do badań nad dziejami unickiej diecezji przemyskiej w XVIII w.* („Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym”, t. 56, 2020, s. 41–64), w którym Autorka przybliżyła badaczom zawartość zbioru źródeł do tej pory trudno dostępnych dla zainteresowanych. Bardzo interesującym tekstem jest również artykuł poświęcony językom stosowanym w dokumentach i korespondencji sygnowanych przez unickich biskupów przemyskich na przestrzeni ostatniej ćwierci XVII i pierwszej połowy XVIII w. (*Między trzema językami. Pismo i pisarze w środowisku biskupów przemyskich obrządku wschodniego w latach 1679–1762*, „Rocznik Przemyski”, t. 55, 2019, Historia, z. 1, s. 93–108). Opublikowane lub przyjęte do druku teksty dotyczyły również kwestii, których dotychczas nie poruszano w literaturze naukowej

odnoszącej się do unickiej diecezji przemyskiej albo też nie poświęcano im należytej uwagi, np. o urzędzie namiestnika (dziekana) w unickiej diecezji przemyskiej w „krótkim” XVIII w. (*W poszukiwaniu modelu działania. Działalność namiestników (dziekanów) w unickiej diecezji przemysko – samborsko – sanockiej w „krótkim” XVIII w. (na przykładzie namiestnictwa muszyńskiego i bieckiego)*), [w:] *Studia o kulturze cerkiewnej*, red. A. Nowak, w druku), o wizerunku kapłanów unickich w oczach lokalnego społeczeństwa (*Honorowi kapłańskiemu szkodliwa zadana rana. Kapłani unickiej diecezji przemysko-samborskiej w XVIII w. wobec dbałości o swój wizerunek wśród lokalnego społeczeństwa*, w druku).

Znaczna część dorobku naukowego Habilitantki dotyczy problematyki podjętej przy okazji pracy nad rozprawą doktorską, czyli podejściem prawosławnych i unitów do spraw ostatecznych oraz kwestii majątkowych i rodzinnych w świetle pozostawionych przez nich aktów ostatniej woli. Bardzo dobre rozeznanie w tej tematyce pozwoliło Habilitantce na rozwijanie szczegółowych zagadnień związanych z prawodawstwem spadkowym w systemie prawnym Wielkiego Księstwa Litewskiego, relacji prawosławnych i unitów do spraw politycznych i społecznych, majątku ruchomego w testamentach duchownych prawosławnych i unickich (tego artykułu zatytułowanego *Majątek ruchomy w testamentach duchownych obrządków wschodnich w Rzeczypospolitej XVI–XVIII w.*, [w:] *Kościół unicki w Rzeczypospolitej*, red. W. Walczak, Białystok 2010, s. 261–280 Habilitantka nie umieściła w wykazie opublikowanych rozdziałów w monografii).

Badania archiwalne podjęte przez Habilitantkę w archiwach zagranicznych Litwy, Białorusi i Ukrainy zaowocowały bardzo dobrą orientacją w kwestii źródeł i umożliwiły zaangażowanie w działalność edytorską podjętą w ramach udziału w roli wykonawcy w grancie badawczym „Monumenta Magni Ducatus Lithuaniae – przygotowanie edycji unikalnych źródeł do dziejów Wielkiego Księstwa Litewskiego” realizowanym w latach 2014–2018 pod kierownictwem prof. dra hab. Tomasza Kempy. Wraz z dwoma innymi wykonawcami Habilitantka przygotowała do druku 420 testamentów pochodzących z księgi grodzkiej oszmiańskiej z lat 1650–1719. Ich wydanie będzie bardzo wartościowym źródłem informacji do wielostronnych badań nad historią społeczną oraz historią kultury i mentalności terenów zamieszkałych przez ludność wielu religii i wyznań.

Habilitantka nie stroni od przygotowywania recenzji naukowych, co należy szczególnie podkreślić, zważając na obecne traktowanie tej formy wypowiedzi. Nie obca jest jej również biografistyka, co udowodniła przygotowując biogram poświęcony osobie biskupa Hieronima Ustrzyckiego na potrzeby Przemyskiego Słownika Biograficznego. Jeden z tekstów poświęciła również tematyce numizmatycznej, przybliżając ustalenia historiografii

białoruskiej i litewskiej zakresie badań nad monetami na obszarze Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Artykuły naukowe dr Wioletty Zieleckiej-Mikołajczyk są przygotowane solidnie, w oparciu o materiał źródłowy, udostępniany niejednokrotnie po raz pierwszy czytelnikom, nienaganne pod względem językowym i wnoszące nowe ustalenia do podejmowanych tematów.

4. Aktywność naukowa realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, szczególnie zagranicznej

W ramach aktywności naukowej realizowanej w innej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury Habilitantka wskazała dwie, w tym jedną zagraniczną. W 2009 r. odbyła miesięczny staż w Instytucie Historii Litwy (Lietuvos istorijos institutas) w Wilnie na Litwie. Drugą instytucją, z którą Habilitantka związała się długoletnią, bo trwającą w latach 2011–2019, współpracą był Instytut Badań nad Dziedzictwem Kulturowym Europy w Białymstoku. W ramach tej współpracy Habilitantka wykonała opisy około 800 różnojęzycznych (ruskich, rosyjskich, polskich i łacińskich) dokumentów rękopiśmiennych przechowywanych w Instytucie Historii Rosyjskiej Akademii Nauk w Sankt Petersburgu. Zostały one opublikowane w serii „Polonika ze zbiorów Petersburskiego Instytutu Historii Rosyjskiej Akademii Nauk w Sankt Petersburgu” w pięciu tomach. Opracowywanie materiałów źródłowych jest bardzo trudną i czasochłonną pracą, więc należy docenić wkład Habilitantki w tę działalność.

5. Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne i popularyzujące naukę

a) działalność dydaktyczna

Według informacji zamieszczonych przez Habilitantkę w autoreferacie prowadzi ona zajęcia dydaktyczne w różnorodnych formach (wykłady, ćwiczenia, laboratoria) zarówno na pierwszym, jak i drugim stopniu studiów takich kierunków jak: historia, studia skandynawsko-bałtyckie, archiwistyka i zarządzanie dokumentacją, studia polsko-rosyjskie. Prowadzone są one na Wydziale Nauk Historycznych i Wydziale Humanistycznym UMK. Szeroka problematyka zajęć dydaktycznych skoncentrowana na kilku obszarach tematycznych oraz umiejętnościach praktycznych (edytorstwo źródeł, translatoria) zdecydowanie wymaga od Habilitantki zaangażowania i czasu na ich przygotowanie. Istotnym elementem działalności dydaktycznej i organizacyjnej było pełnienie opiekuna

studenckich praktyk zawodowych na kierunku historia (w latach 2009–2011) oraz kierunku studia skandynawsko-bałtyckie (lata 2020–2022).

Ważną częścią działalności dydaktycznej, a po części też i organizacyjnej, Habilitantki jest funkcja opiekuna naukowego Studenckiego Koła Naukowego Historyków im. Kazimierza Górskiego, którą sprawuje od 2008 r. W ramach swej aktywności w tym zakresie organizowała zagraniczne objazdy naukowe ze studentami na Ukrainę, Litwę, Łotwę, Słowację, Czechy i Rumunię, a także koordynowała działalność naukową studentów, przygotowując ich do wystąpień na konferencjach naukowych, a także sama wygłosiła wykład dla doktorantów podczas międzynarodowych warsztatów doktoranckich.

b) działalność organizacyjna

Działania organizacyjne Habilitantki skupiały się na koordynowaniu działalności w ramach Polsko – Rosyjsko – Niemieckiego Programu „Trialog” w 2011 r. W ramach tego projektu Habilitantka brała udział w przygotowaniu Szkoły Letniej dla studentów, zorganizowanej w Toruniu w dniach 28.09.2011 – 03.10.2011 r. pod hasłem: „Dawna granica: bogata historia i turystyczny atut (Toruń i okolice)”.

W ramach zaangażowania w działalność organizacyjną prowadzoną w macierzystym Instytucie i Wydziale dr Wioletta Zielecka–Mikołajczyk uczestniczy w pracach Rady Wydziału, a obecnie Rady Dyscypliny Wydziału Nauk Historycznych. W 2009 r. odpowiadała za działalność promocyjną Wydziału Nauk Historycznych UMK podczas dni otwartych uczelni.

c) działalność popularyzująca naukę

W ramach popularyzowania nauki Habilitantka bierze udział w pracach na rzecz Olimpiady Historycznej dla szkół ponadpodstawowych. Popularyzacji historii jako dziedziny wiedzy służyło uczestnictwo w przygotowaniu w latach 2010–2011 serii wydawniczej „Dynastie Europy” opublikowanej w ramach „Biblioteki Gazety Wyborczej”. Wioletta Zielecka–Mikołajczyk była autorką kilku tekstów popularnonaukowych poświęconych przedstawicielom dynastii Rurykowiczów i Romanowych oraz wątkom historii stosunków polsko – moskiewskich w XVII w.

6. Konkluzja końcowa

Biorąc pod uwagę wysoki poziom przedłożonego osiągnięcia naukowego, które w mojej opinii wnosi znaczny wkład w rozwój dyscypliny historia, oraz wykazanie się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub

instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, stwierdzam, że w moim odczuciu dr Wioletta Zielecka-Mikołajczyk spełnia warunki konieczne do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego, zdefiniowane w art. 219 ustawy *Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce* z dnia 20 lipca 2018 r. (Jednolity tekst ustawy Dz. U. z 2021 r., poz. 478). W związku z tym rekomenduję Komisji Habilitacyjnej i Wysokiej Radzie Dyscypliny Naukowej Historia Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu poparcie wniosku dr Wioletty Zieleckiej-Mikołajczyk o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia.

Beata Lorens